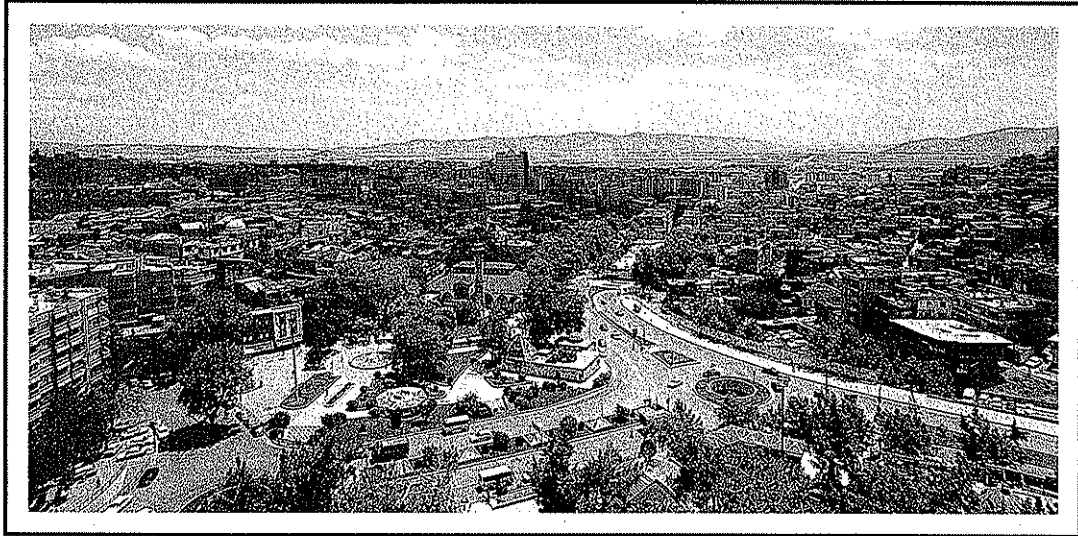

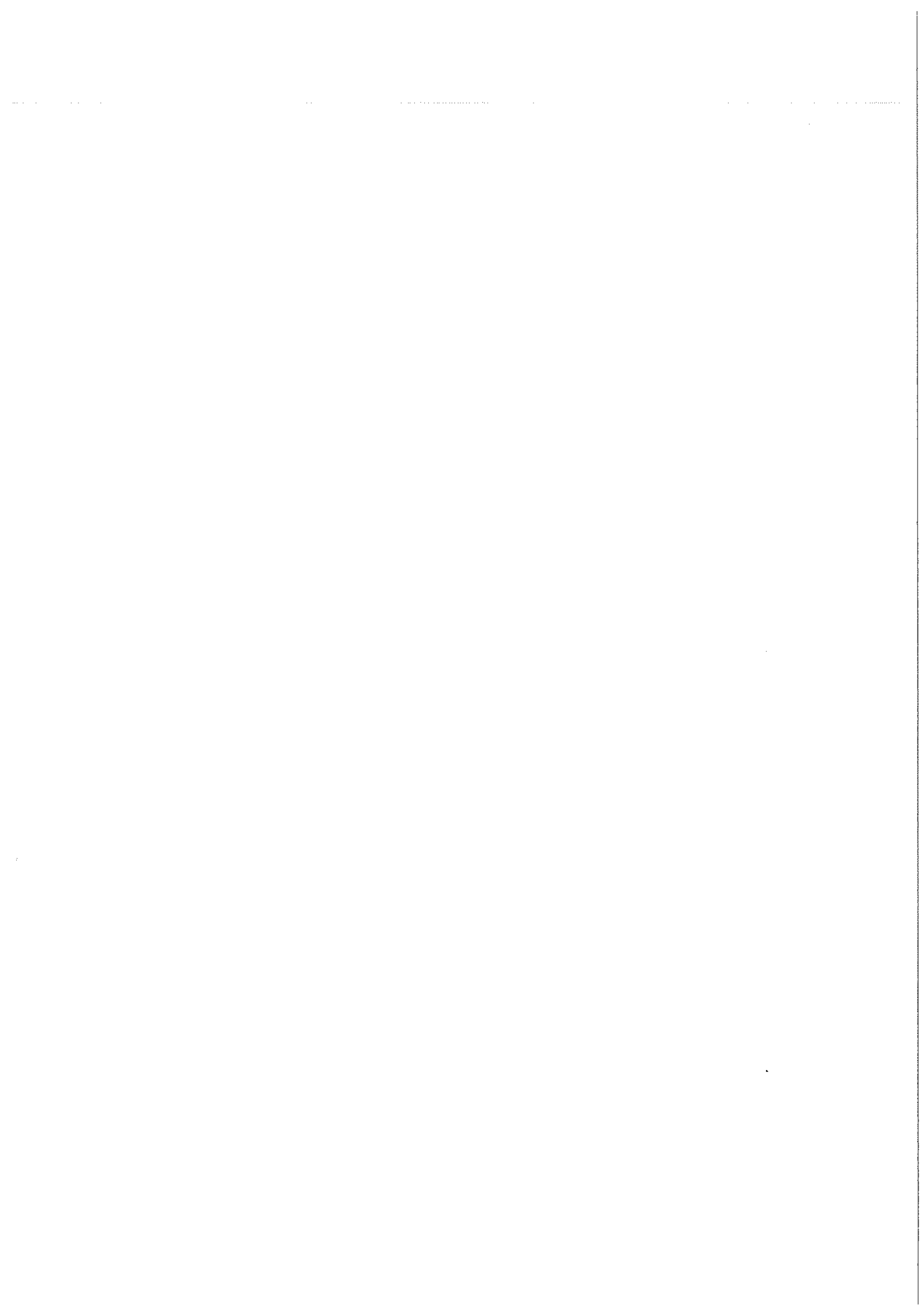
I. KAHRAMANMARAŞ SEMPOZYUMU

6 - 8 MAYIS 2004
KAHRAMANMARAŞ

ORGANİZASYON
MARAŞDER - KAHRAMANMARAŞ BELEDİYESİ

I. KAHRAMANMARAŞ SEMPOZYUMU

6-8 MAYIS 2004

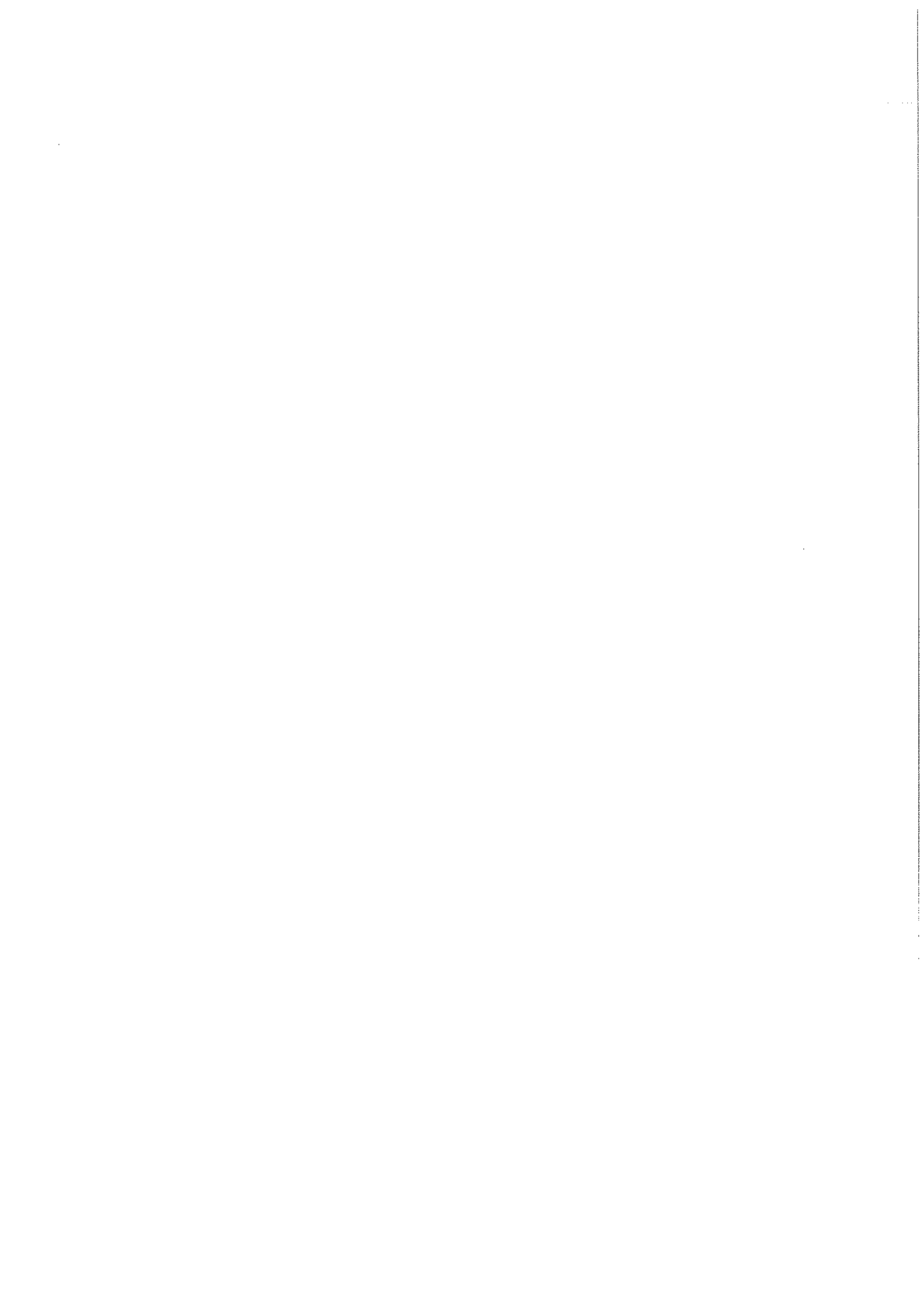
KAHRAMANMARAŞ

ORGANİZASYON

MARAŞDER- KAHRAMANMARAŞ BELEDİYESİ

KATKI

Kahramanmaraş Valiliği- Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
Kahramanmaraş Ticaret ve Sanayi Odası

I. KAHRAMANMARAŞ SEMPOZYUMU

ORGANİZASYON HEYETİ

Doç.Dr. Said Öztürk (Başkan)

Mahmut Nedim Tepebaşı

Dr. Hacı Kutlu

Dr. Mustafa Bekerecioğlu

MARAŞDER

Halicılar Cad. No 97, Kat 3 D. 6 Fatih/ İSTANBUL

Tel: 0212 635 46 46- Faks: 0212 621 99 44

KAHRAMANMARAŞ BELEDİYESİ

Tel: 0344 221 34 70 - Faks: 0344 223 12 36

Baskı-Cilt

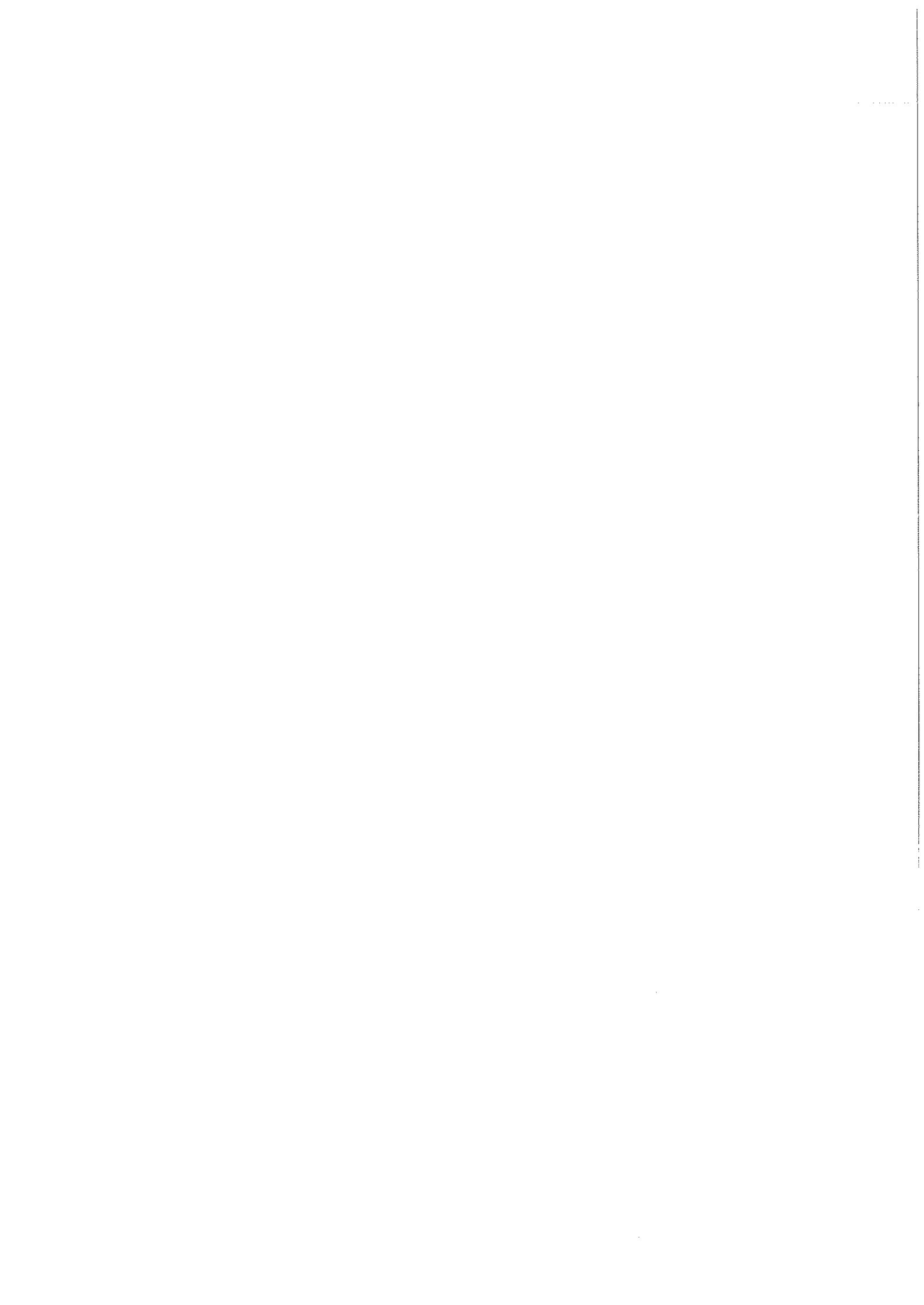
Düzy

0212 613 40 41

© Her hakkı mahfuzdur.

BİRİNCİ CİLT

Mayıs 2005- İSTANBUL

MEŞREBZÂDE DAMADI MARAŞLI MEHMET ŞEM'Î HAYATI VE ŞİİRLERİ

Yrd.Doç. Dr. H. İbrahim Yakar*

19. yüzyılda yaşamış olan Molla Mehmet Şem'î, Meşrebzâde Ali Raik Efendi'ye damat olduğu için Meşrebzâde damadı olarak tanınmıştır. Şem'î, Hz. Hasan soyundan gelen ve H.827 yılında Maraş'ta vefat eden Seyyid Nimetullah-ı Velî'nin torunlarından¹. 12 Rebi'ül-evvel 1223/ 8 Mayıs 1808 yılında Maraş'ın Divanlı Mahallesi'nde dünyaya gelmiştir. Babası El-Hac Mehmet Memiş Efendi'dir². Gençliğinde bir müddet Arapça çalışmış, Zilkade 1241/ Mayıs 1826'da İstanbul'a gitmiş, birkaç yıl Mahmut Paşa Mahkemesi'nde katiplik yapmıştır³. 1245/1829'da iki yıl İzmir'de, 1247/1831'de Ödemiş'te, Rebi'ül-evvel 1249/1833 Temmuz'undan itibaren de dört ay Tophane-i Amîre'de Naiblik görevinde bulunmuştur.

1249/1833 yılının Eylül ayında Meşrebzâde Ali Raik Efendi'nin kızıyla nişanlanmış ve 1833 Ocak ayında evlenmiştir. Bu tarihten sonra Meşrebzâde damadı olarak anılagelmiştir. Bu evlenme olayına kendisi şu tarihi düşmüştür:

Lütf ile damat oldı Şem'î Meşrebzâde'ye (1249)

Evlendikten sonra Edirne Müderrisliği ruûsuyla şereflenen Şem'î, on bir ay Kayseri'de, üç buçuk yıl İzmir'de görev yapmıştır. Kıbrısîzâde Hakkı Efendi İzmir'deki görevine şu tarihi düşmüştür:

Şu'lelendi pâye-i İzmir Şem'îden pedîd

1257/1841'de kayınpederinin babası olan Meşrebzâde Abdurrahman Efendi'nin Rumeli Kazaskerliğinde on altı ay tezkirecilik görevini üstlendi. Bu göreve getirilişini şu tarih beytiyle dile getirmektedir⁴:

Ser-i yâkût ile cevherli yazdım Şem'î târfhin
Şeref artırdı Meşrebzâde Efendi sadr Rûm üzre (1257)

Maraş Mevleviyetine nâil olan Şem'î 1258/1842'de Mihaliç Naibliğine tayin edildi⁵. 1261/1845'te Siroz ve 1264/1848'de Kütahya nâibliklerinde bulundu. Bu görevde on buçuk ay kaldıktan sonra 1 Recep 1266/13 Mayıs 1850'de tekrar Siroz nâbiliğine atandı. 1268/1852'de İstanbul'a gelerek 1269/1852-53'te Emvâl-i Eytâm müdürlüğünde görev yaptı⁶. Daha sonraları Selanik, Manisa naibliklerinde, Sadreyn Müsteşarlığında, Evkâf müfettişliğinde, ticaret müftülüğü

* Gaziantep Üniversitesi Fen-Edebiyat Fak. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi.

¹ Şem'î, hayatına ait bilgileri kendi eliyle kaleme almış, kendi biyografisini kendi oluşturarak tezkiresine koymak üzere Fatin'e vermiştir. Çalışmamızın kaynağını da teşkil eden İ.Ü. Ktp. TY 9561'de kayıtlı Mecmuâ-yı Eş'âr vr.30b'de şu sözler kayıtlıdır: '*Tezkiretü's-şuarâ mürettibi Fatin Efendi'nin tercüme-i ahvâlimizi mübeyyin matlûbu olup kaleme alınan suretidir*'. Bu girişin ardından ayrıntılı olarak hayatını yazmıştır. Fakat Fatin bu metni olduğu gibi yazmamış özetleyerek şairin hayatını tezkiresine koymuş bir de gazelini eklemiştir. Şairin hayatını ortaya koyarken kendi yazdığı bilgilerden istifade ettik.

² İbnü'l-Emin Mahmut Kemal İnal, Son Asır Türk Şairleri, C.4, s.1793, İstanbul 1330

³ Fatin, Hatimetü'l-Eşar, İstihkam Alayları Litoğrafya Destgahı, İstanbul 1271, s.223.

⁴ Mecmuâ-i Eş'âr, İ.Ü. T.Y. 9651, vr.61b.

⁵ Fatin, a.g.e., s.223

⁶ Mecmuâ-i Eş'âr, vr. 30b

görevlerinde bulundu. 1270/1853-54'de Mahrec mollası, 1273/1856-57'de bilâd-ı hamse, Muharrem 1276/Agustos 1859'da Mekke ve Zilkade 1280/Nisan 1864'de İstanbul payesi, 1286/1869'da Anadolu Kazaskeri payesiyle taltif edildi. İstanbul pâyesi için Fatin şu tarihi düşmüştür:

Hazret-i Şem'î Efendi kim cihân teslim eder
Zâtına tevcih olursa pâye-i Anadolu
Söyledim târîh-i cevher fart-ı şâdîden Fâtîn
Eyledi tezyîn Şem'î pâye-i İstanbulu⁷ (1281)

Evkâf müfettişliğine atanmasına da şu tarih düşülmüştür⁸:

Söyledi ahbâbı cevher gibi târîh-i du'â
Barekallah oldu evkâfa müfettiş Şem'î (1282)

Şaban 1286/Kasım'da 1869 Meclis-i Tedkikât-ı Şer'îye azalığıyla Meclis-i İntihâb-ı Hükâm-ı Şer'î reisi, 1289/1872'de Kur'a Meclis-i reisi, 1291/1874'de İdare-i Emvâl-i Eytâm reisi, Zilkade 1292 /Aralık 1875'te Anadolu Kazaskeri oldu⁹.

1293/1876'da Emvâl-i Eytâm riyâsetinden azledildi. Rumeli Kazaskeri Sıddık Bey'in hastalığı esnasında, Muharrem 1295/Ocak 1878'de, Rumeli Kazasker vekili oldu. Bu göreve atanmasına kendisi şu tarihi düşmüştür¹⁰:

Bekleyip hubb'ul-tarîki 'izz ü devletle hemân
Pâye-i Rûm ilini Şem'î Efendi kıldı nûr (1295)

14 Zilkade 1299/27 Kasım 1883'te vefat etmiştir. Sicill-i Osmânî'de ölüm tarihi yanlış olarak 1298 diye verilmiştir¹¹. Kendisinden bahseden diğer kaynaklar ölüm tarihi konusunda hemfikirdirler. Üsküdar Valide Atik Camiinin avlusunda gömülmüştür.

Tedbirli, eli sıkı, işlerinde becerikli, fâzıl biri olarak tanınmıştır. Şem'î'nin kızı Lami'a 1255/1839'da, oğlu Ahmet Asım 1256/1840'da ve diğer kızı Hatice Sâbite 1262/1846'da vefat etmişlerdir¹². Çocuklarının doğum ve ölümlerini tarihler düşmüştür. Mehmet Tahir'in bildirdiğine göre Farsça'ya hakimdir ve talik hatta ustadır¹³. Fatin, Şem'î'yi '*maarif-pirâ şâir-i şîir-ârâ*' diye tanımlayıp iyi bir şair olduğunu söylese de İbnül Emin bu görüşlere katılmadığını söyleyerek şîirlerinin pek iyi olmadığını belirtir¹⁴.

Şem'î'nin Esmârü'l-Hadâik adlı bir eseri vardır. Bu eserde Osmanlı sultanlarının üçer dörder satırlık hayat hikayeleri ile sadrazamlarının, şeyhülislamlarının ve kaptan-ı deryaların isimleri ve göreve geliş tarihleri verilmektedir. 1851 yılında İstanbul'da basılmıştır. Eser daha sonra ilavelerle genişletilerek Esmârü't-tevârih adıyla 1878'de tekrar yayımlanmıştır.

Bursalı Mehmet Tahir, Şem'î'nin Gülistan Şerhi adında basılmamış bir eseri daha olduğundan söz etmektedir.

İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi T.Y. No: 9561'de 88 varaktan oluşan Mecmûa-yı Eş'âr'da, Şem'î'nin kendi el yazısıyla yazılmış şîirleri, hayatına ait kendisi tarafından düşürülmüş tarihler,

⁷ Mecmûa-i Eş'âr, vr. 80b

⁸ Mecmûa-i Eş'âr, vr. 80b

⁹ İbnü'l-Emin Mahmut Kemal İnal, a.g.e., s.1794.

¹⁰ Mecmûa-i Eş'âr, vr. 39a

¹¹ Mehmet Süreyya, Sicil-i Osmânî, Matbaa-i Âmire, İstanbul 1308-1311, C.3, s. 171,

¹² Mecmûa-i Eş'âr, vr. 66a, 67b.

¹³ Bursalı Mehmet Tahir, Osmanlı Müellifleri, Bizim Büro Yay., Ankara 2000, C.3, s.77.

¹⁴ İbnü'l-Emin Mahmut Kemal İnal, a.g.m. s.1794.

yakın dostlarının memuriyetlerine, doğum ve ölümlere düşürülmüş tarihler vardır. Mecmuada ayrıca dönemin ve daha önceki dönemlerde yaşamış şairlerin şiirleri de mevcuttur. Bu şairler şunlardır: Sâlim, Nedîm, Bâkî, Safvet, Râşit, Süleyman Arif Bey, Galip, Rüşdî, Aynî, Vâsîf, Fitnat Hanım, Nâbî, Kerîmî, Arif Hikmet Bey, Ziver Efendi, Tahsin Bey, İzzet paşa, Nâzım.

Mecmuada bulunan altı gazel ve bir mehiye ve birkaç kıtanın dışındaki manzumeler tarihlerden oluşmaktadır. Şiirlerinin derinliği ne Fatin'in övdüğü kadar başarılı ne de İbn'ül Emin'in yerdığı kadar kötüdür. Şem'î daha çok tarih düşürmede kendini ön plana çıkarmıştır. Her ne kadar yakın dostu Sadi Efendi şiirlerinin çok güzel olduğunu dile getiren bir manzume yazmışsa da bu ifadeler iltifat için dile getirilmiş mübalağalı sözlerden ibarettir. Bir tebrik vasıtasıyla kaleme alınan manzume aşağıdadır¹⁵:

Kâtib-i dîvân Sa'dî Efendi Hazretlerinin hak-i 'âcizânemde inşâd buyurdıkları târîh-i
'âlem-pesendleri

Hüner verir sühanver Hazret-i Şem'î Efendinin
Verir şi'r-i belîğ-i reşk ü hayret nükte-sencâne

O şem'-i bezm-i irfânın olurlar görseler şi'rin
Nedîm ü Nâbî vü Bâkî Fehim ü Nef'î pervâne

Kul olmaz mı idi hiç Sâbit ü Sâmi ile Vehbî
Yetişmiş olsalardı böyle bir kâmil sühandâne

Eğer târîhlerini görmüş olsaydı Surûrî de
Olurdu vâlâ vü hayrân olup elbette dîvâne

Kalırlar yek piyâde şâirânide bu İzmir'in
Belâgatla sürerse tevsen-i efkârı meydâne

Ki elhak kabza-i teshîr almış kişver-i şi'ri
Pes ettirmiş hemân seyf-i belâgatla Nerfîmâne

Ziyâ vü lem'a-i nazmı furûğ-ı şem'-i eş'ârı
O zâtın reşk ü haclet verdi tefâhür müdhişâne

Nice mazmûn ile tersim eder resm-i mirâtini
Murâd eylerse be-hüner o tab'ı çeşm-i giryâne

Nezâfette zarâfette letâfette fetânetle
Ana mahsûs nezâketle hem ol tab'-ı zarîfâne

Fesâhatle belâgatla fazîletle semâhatla
Gelir mi hiç bu hâletle nazîri mülk-i devrâne

Hemân arz-ı muhabbet garaz-ı takdîm-i târîhten
Bu yüzden kıldım izhâr-ı mevâlâtım hulûsâne

Güher-veş Sa'diyâ tebrîke şâyân söyledim târîh
Mübârek kıla nevsâlin Hüdâ Şem'î-i 'irfâne (1252)

¹⁵ Mecmûa-i Eş'âr, vr. 63b

Şiirlerinin büyük çoğunluğunu meydana getiren tarihler edebî zevk içermekten çok, yaşanan anı ve olayları kayıt altına almayı amaçlayan bir görünüm arz etmektedir. Tarih düşürmede maharetli olsa da yer yer klişeleşmiş ifadelere rastlanmaktadır. Gazelleri de fazla derinlik ifade etmemektedir. Aşağıda gazel, mehdiye ve tarihlerinden örnekler sunulmuştur. Mecmuadan alınan şiirlerin varak numaraları şiirin sonunda parantez içinde verilmiştir:

Şiirlerinden örnekler

Gazel

O mâhın tal'atından mihr-i tâbân haclet etmiştir
Leyâli de anınçün ihtiyâr-ı uzlet etmiştir

Niyâzı dâm ile sayd oldu ol âhumeniş amma
Gönül deşti şikâra celb için çok himmet etmiştir

Derûnun şerha şerha eyleyenler nakş-ı hatem-ves
Mihengâh-ı cihanda kesb-i nâmı şöhret etmiştir

Karin-i iltifât-ı yâr ile mağrûr olan elbet
Emel arz ile küstahâne tavra cür'et etmiştir

Nice uşşâkı neyl-i lutfu valsıyla edip ihyâ
Bizi bir nîm nigâh-ı itibara hasret etmiştir

Hava-yı aşk ile sûz u güdâz olduğuçün bâri
Beher şeb bezme Şem'î zînet-i cemiyet etmiştir ¹⁶ (31a)

Gazel

Suziş-i firkatle çeşmim eşk-i hûn-bâr ağladı
Ah u zârımdan temevvüclendi ebhâr ağladı

Dehr-i seylâb eyleyen bârân sanma ey perî
Hâlîme rahm eyleyüp çarh-i sitemkâr ağladı

Sîne-i sad-pâre-i hicrânı gördükde o dem
Kendi derdinden geçip bîmâr-ı nâçâr ağladı

Nâle vü efgânla ser-geştedir ârâmı yok
Şem'î-âsâ dîde-i hûnâbı her bâr ağladı (vr.26b)

Gazel

O mehrûnun gönlünde hâl-i anberfâmı kalmıştır
Derûn-ı sîne içre dâğ-ı hecr-i şâmı kalmıştır

Miyân-ı mûmiyânı kîl u kâle oldu çün bâis
Dehân-ı tenginin bir nokta-i ihâmı kalmıştır

¹⁶ Tahsin Bey ve Said Efendi bu gazele nazire yazmışlardır. Her iki nazire de mecmuada kayıtlıdır. vr. 31b

Visâl-i ıyd için çoktan çeker dil rûze-i hicrin
Kadd-i bûs-ı visâle ermeğe bayrâmı kalmıştır

Nukûd-ı 'ömrü Ca'fer eylemiş ihsâna sarf ammâ
Sahâyif zîb-i târîh olmuş ismi nâmı kalmıştır

Bu bezm-i âlemin câm u ayâğı olmuş şikeste
Neşât u neşesi gitmiş mey-i âlâmı kalmıştır

Şarâb-ı câh u ikbâli ile sermest ü medhûşun
Humâr-ı câm-ı gamla bâde-i sersâmı kalmıştır

Çerâğ-ı Şem' -i tâbân oldu bezme lîk pervâne
Fitîl almış yanar ne sabr u ne ârâmı kalmıştır

Cenâb-ı Hazret-i müfti dilâ nâmın hâkpâyından
Kemîne bendesi âmâlini a'mâlî kalmıştır

Penâgâh-ı ümemdir dergehinde feth olur hâcât
'İnâyet 'abd-i memlû ki kerem hüddâmı kalmıştır

Nice sâhip emeller bir işâretle bekâm oldu
Bu bir esrâr-ı hikmet çâker-i nâkâmı kalmıştır

Bu gece lutfuna ihsânına müstağrakım el-ân
Karîn-i 'itibâra cilve-i aklâmı kalmıştır

Meşîhat mesnedinde müstedâm-ı ömr ile Mevlâ
Bu çarhın tâ ki devr etmekte subh u şâmı kalmıştır¹⁷ (vr.33b)

Gazel

Leb-i la'linde dildârın mül-i hamrâ mı kalmıştır
Sorunca mest olur dil câm-ı zevk-efzâ mı kalmıştır

Meh-i ruhsârı üzre hâl-i Hindûlar mıdır yoksa
Bu kudretle konmuş 'anber-sarâ mı kalmıştır

Hezârân ezhâr açılmış nevbahâr bağ-ı hüsnünde
Nevâ vü nâle etmez bülbül-i gûyâ mı kalmıştır

Zahmâr olmadıkça çiyde olmaz gonca-i maksûd
Bu gülşende dikensiz bir gül-i ra'nâ mı kalmıştır

Vefâ ümîdin etme Şem'iyâ şûh-ı vefâiden
Terahhüm-bahş olur mahbûb-ı müstesnâ mı kalmıştır

Sühan-pîrâ-yı 'asrın mefharıdır hazret-i Hikmet
Kemâl ü fazlına nisbetle bir dânâ mı kalmıştır

Mübârek zât-ı pâki yeke tâz-ı sâha-i irfân
Bîhamdullah ki meydân-ı hüner tenhâ mı kalmıştır¹⁸ (Vr.33b)

¹⁷ Arif Hikmet Bey'in gazeline naziredir.

¹⁸ Arif Hikmet Bey'in gazeline naziredir.

Gazel

Lâne bir hûş-ı cihânım bir garîbim bîkesim
Ey dirîgâ bî-amânım bir garîbim bîkesim

Mâderim yok vâlidem yok hemdemim yok dehrde
Mahrem râz u figânım bir garîbim bîkesim

Çarh-ı keçrev vermedi hiçbir nefes ârâm bana
Dâimâ çilekeşânım bir garîbim bîkesim

Kâhı gurbet kâhı mihnet kâhı derd-i aşk ile
Nâr-ı dehre suhtekânım bir garîbim bîkesim

Bir dem âh etsem cihânı serteser ihrâk eder
Böyle bir âteşfeşânım bir garîbim bîkesim

Dilde kimi .. Şem'î Hamdullah bezmde
Eylar dil-veş nüktedânım bir garîbim bîkesim ¹⁹(vr. 26a)

Gazel

Zülf der cem-i hemser ammâ în kocâ ve ân koca
İkisi de anber ammâ în kocâ ve ân koca

Çâr ebrû sâde rûya nisbet olmak pek muhal
İkisi de dilber ammâ în kocâ ve ân koca

Âb-ı zemzemle leb-i yâri bulup sordum dedi
İkisi de Kevser ammâ în kocâ ve ân koca

'Âşık u ma'sûk safâ-yı bezm-i visâli dembedem
İkisi de ister ammâ în kocâ ve ân koca

Sâkîyâ câmı bırak la'l-i lebinle sun meyi
İkisi de sâgar ammâ în kocâ ve ân koca

Câmehâb içre bulunmaz âsitânın rahatı
İkisi de bister ammâ în kocâ ve ân koca

Tal'at-ı mirrîh ü Zühre nahsu sa'id îrâs eder
İkisi de ahter ammâ în kocâ ve ân koca

Zâhidin zühdü rakîbin mekrine olmaz şebih
İkisi de bedter ammâ în kocâ ve ân koca

Nazm-ı Şem'î kî't'a-i Hâkâni-girândır bahâ
İkisi de gevher ammâ în kocâ ve ân koca (vr.27b)

Mehdiye-i der-hakk-ı Yaylak-ı Siroz

Çok şükür ni'metine Hazret-i Hallâk-ı cihân
Kullarına kereminden neler etmiş ihsân

¹⁹ Enver İbrahim Paşa bu gazeli tahmis etmiştir. (Vr. 26a)

İşte Sirozun ahâlisine vermiş ne güzel
Beş saat yerde latîf yaylakı kim misl-i cinân

Kaplamış her yerin eşcâr-ı sanavberle kayın
Gölgelik her tarafı sanma anı sengistân

Cennet-âsâ Arma cây-ı safâ olduğuna
Tûbâ ismindeki eşcârı delîl ü bürhân

Altmış altı senesi nice ehibbâmız ile
Hamdullah o güzel yaylada donduk ramazân

Şevkle râğbet edip yaylaka etti teşrîf
Zâbit-i belde Hacı Ahmet Ağa-yı zîşân

Mevsimin anla haziranda hazırla yükünü
Bir gün evvel çıkagör cânib-i yaylaka hemân

Hisâr-ı Erdebile Kuyumcu Suyu yolun geçerek
Çardaçıkta geceler ekserisi yaylacıyân

Seherî yola çıkıp da Kocacık yokuşunu
Çıkıcak anda doğar üstüne şems-i tâbân

Ferruh-ı kalble geçtikte Selâmet Kayasın
Bulunur bûy-ı latîf yayla kapısında o ân

Yakacıkta bakagör kudretine Mevlânın
Ne latîf âb u havâ bunda akıllar hayrân

Ne letâfetle durur saf saf olup eşcârı
Cümle mîzânın eder ağzı suyu hep cereyân

İç safâlarla safâ geldi suyundan evvel
Daha a'lâsını ister isen âb-ı limân

Çeşme-i hâcete var hâcetini arz eyle
Maksıdı maksûd olduğuna bulurlar yârân

Eğriçam Suyu Kayın Pınarı gayetle soğuk
Âb-ı pervâneye pervâne olur 'atşânân

Şeker Oluğunu Bıçakçı Suyu zannetme
Remz eder Remzî Suyu içmekle âb-ı hayvân

Baltacı Çayırının sularıdır rûh-efzâ
Çifte Oluktaki zevki bana açtırma amân

Daha çok suları var birbirinden a'lâ
Söz uzar eyler isem her birini vâsf u beyân

Arzının hâmesi kim cümle nebâtâtı anın
Kimisi râyihâdâr ve kimi mîvedârân

Âhuduyla çilek dahi buruk mîvesidir
Bunların her birinin râyihâsı müşk-efşân

Pek halâvetli ol da bal tadların tanır iken
Hele âhudunun şerbeti meşhûr-ı cihân

Bütün ezhâr u yemişlerle serâpâ dolmuş
Vermemiş mîvesin ancak bu sene yaylaktan

Her mahallesinde birer gün ferah var ammâ
'Ali Kayasına çık âlemi eyle seyrân

Söyle Söyler Derede matlabını fehm eyle
Bak Kızan Kayasına rahmet için var mı nişân

Binerek esb-i murâd üzere Eğri Taştan
Çık Sırat Kayasın üstüne bir hoşça mekân

Ak Tepe gönlünün ilânı ne safâlı yerler
Getirir hâtıra Gerdek Kaya vasl-ı cânân

Kat-be-kat şevkle Katmerli Kayada zevk et
Bağcılar Köşkü safâsın dahi medhe şâyân

Pek küşâ Yaşlı Papaz Kayası ammâ ki sakın
Papaz uçurmuş sene uğrayanın hâli yamân

Bu kadarca yetişir gayrî uzatma Şem'î
Sözü kes yoktur anın def'ine medd ü pâyân (32a)

Şeyhülislâm Hasan Fehmi Efendi hakkında

Bir beyânnâmeyi nazm etti kalem
Okuyanlar bile ahvâli tamâm

Geçirip iki yeni fevkımıza
Bize gadreyledi şeyhülislâm

Pek zayıf olduğumu fehm ederek
Zulm ile cevrini etti itmâm

Elli yıl eskimiş iken pâyem
Dört beş ay pâyeye alan oldu bekâm

Kıdemim böyle iken lâyıq mı
Buna râzı mı olur Rabb-i enâm

Hakkımızda gözedirken ihsân
Cevr ü hüzn ile olunduk ikrâm

Bu cihetle bize çok gadretti
Acaba böyle midir şân-ı makâm

'Adl-i bâriye havâle ettim
Bilir ahvâlimi Hudâ-yı 'allâm (vr.20b)

Bu dehrin câm-ı tâbından kanar şimdi bu günlerde
 Yem-i aşk içre nehr-âsâ akar şimdi bu günlerde
 Velf ni 'metin lutfun umar şimdi bu günlerde
 O bezm-i cem'-i cânânı anar Şem'î bu günlerde
 Çerâğ olmak ümidiyle yanar Şem'î bu günlerde 32b

Tarihler

Târîh-i berâ-yı sadâret-i Mahmûd Nedim Paşa

Vekîl-i mutlak oldu müjdeler Mahmûd Nedîm Paşa
 Hemân her bir umûrunda muvaffak eylesin Mevlâ
 Ne a 'lâ buldu bir târîh-i ra'nâ Şem'î-i dâ'î
 Sezâdır geldi sadra yümn ile Mahmûd Nedîm Paşa (1288) (vr.18b)

Halîlem Fadîma Fîtnat Hanımın irtihâl-i dâr-ı 'ukbâ eyledikte söylenilip seng-i mezârına yazılan târîhtir

Hayf Meşrebzâdenin bu duhter-i pâkinesi
 Hemserim Fâdîma Fîtnat Hanım eyvâh eyvâh

Bir tebrik bırakıp etti cinânı mesken
 Sâbite etsin anı 'izzet ile rabb-i ilâh

Pek zekiye sâliha emsâli yok hanım idi
 Gitti 'izzetle şehîdâ genç iken 'ukbâya âh

Gülşen-i hüsn ü cemâlin soldurup bâd-ı ecel
 Etti Kütahyada mestûre hâke vâh vâh

Göz yaşıyla yazdı Şem'î hâkim-i el-vakt târîhin
 Eyle Fîtnat Hanıma yârâb 'adni cilvegâh (1265) (72b)

Ali Haydar Efendinin Anadolu Pâyesine tarih

Şeyhülislâm-cihân Fehmî Efendizâdenin
 'ilm ü fazl u ma'rifettir zâtının feydzâyesi

Şehr-i şevvâlde verildi pâye-i Anadolu
 Rum iliye 'an-karîb olmakta zîb-i sâyesi

Kalbine ilhâm olur her dem sünûhât-ı Hüdâ
 Feyz-i hakla beslemiştir anı kudret dâyesi

Mihr ü mâh-âsâ cihâneşr olundu Şem'îyâ
 Beyt-i vâhid içre bu târîhinin pîrâyesi
 Aldı Haydar Bey Efendi Anadolu pâyesi (1291) (20a)

'Uryânîzâde Esâd Efendi Hazretleri'nin meşihatlerine

Müstehak her vechile 'ilm ü fazîlet menba'ı
 Mesned-i fetvâya geldi rûşen olsun dîdeler

Her umûrunda muvaffak eylese rabb'ül-ibâd
Sâyedâr olsun hemîşe 'ilm ü dânişzâdeler

Bi'l-beşâre söyledim târîh-i nısbın Şem'îya
Oldu müftî âleme Esâd Efendi müjdeler (1295) (21b)

Mektûbî Kâmil Efendinin Bursa mevleviyyetine

Şem'î-yi dâî söyledi tevcîhetine târîh-i tâm
Oldu Burûsa Mollâsı Kâmil efendi verdi şân (1286)

Diğer

Hazret-i Kâmil Efendi hüner-ber-ver hemân
'İzz ü ikbâl ile olsun hizmetinde dâimî
Şem'î-i dâî dedi tevcîhetine târîh-i tâm
Oldu Kâmil Mollâ re'fetle Burûsa hâkimi (1286) (35b)

Târîh-i sadâret berâ-yı 'Âli Paşa der-defâ hamis

Şehinşâh-ı kerâmet-pîşedir 'Abdul'azîz Hân kim
Bütün ilhâm-ı bârîye makârîn hükm ü ef'âli

Verip mühr-i hümâyûnı yine Paşa-yı 'Âliye
Sadâret mesnedi zâtında buldu 'izz ü ikbâli

Hüdâ tevfkini rehber kıla her bir umûrunda
Ziyâ-pâşası ola rûy-ı dehre dâim mühr-i iclâli

Zihi târîh-i tâmı müjde etti âleme Şem'î
Beşinci def'a sadr'ül-âlî oldu âsaf-ı 'Âli (1283) (36b)

Kâmil Paşa Hazretleri'nin şûrâ-yı devlet reisi olduklarına

Muvaffak ede Hak bir beyt-i cevherdâr ile Şem'î
Cihâna ser-te-ser neşr oldu târîh-i meserretle

Mübârek eyleye Mevlâ ne a'lâ âsaf Kamil
Re'is-i meclis-i şûrâ-yı devlet oldu devletle (1285) (37b)

Kerîmem Emine Lâmi'a merhûmun seng-i mezârına yazıverilmiş târîh

Âh kim iki yaşın geçmişti
Yok idi tatlı dili bülbülde

Etmeyip fânî cihâne rağbet
Gitti 'adne nâmı kaldı dilde

Açtı Şem'î pederi târîh-i leb
Lâmi'am kuş gibi uçtu hulde (1255) (66a)

Mahdûmum es-Seyyid hmet 'Âsım Molla merhûmun Karahisar'da seng-i mezârına yazılan târîh

İki yıl evvel doğup İzmirde
Geldi bunda erdi nûr-ı rahmet

Nûr-ı 'aynim mîve-i kalbim beni
Emr-i Hakla yaktı nâr-ı firkâte

Vâlidî Şem'î bu belde hâkimi
Etti imzâ yâdigâre himmete

Dedi sır verdi felek bu târîhe
'Âsımım da uçtu gitti cennete (1256) (66a)

Mevâlîden bu şehrin hâkiminin
Behište gitti bunun ile üç dane

Dirîgâ iki yaşın geçmemişken
Temâyül etmedi fânî cihâne

Görüp babası Şem'î dedi târîh
Hatice Sâbitem uçtun cinâne (1262) (67b)

Bibliyografya

Bursalı Mehmet Tahir, **Osmanlı Müellifleri**, Bizim Büro Yay., Ankara 2000, C.3.

Cemil Çiftçi, **Marashlı Şairler Yazarlar Alimler**, Kitabevi Yay., İstanbul 2000.

İbnü'l-Emin Mahmut Kemal Inal, **Son Asır Türk Şairleri**, C.4, İstanbul 1330.

Fatin, **Hatimetü'l-Eş'âr**, İstihkam Alayları Litoğrafya Destgahı, İstanbul 1271.

Mehmet Süreyya, **Sicil-i Osmânî**, Matbaa-i Âmire, İstanbul 1308-1311, C.3.

Mecmûa-i Eş'âr, İ.Ü. T.Y. 9651.

Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, Dergah Yay., İstanbul 1981. C.8, s.129

